

VRETE ÛÛT DE ZAK

 6 lessen, deze lessen zijn ook apart te geven!

 Groep 6/7/8

Lessenserie 'Vrete ûût de Zak'

Een boterham met jam, een drinkbeker met melk, een lekker glaasje cassis en een blokje kaas. Wat hebben al deze dingen met elkaar gemeen? Het zijn voorbeelden van streekproducten uit de omgeving van onze leerwerkplek. 'Vrete ûût de zak', het bekt lekker, is in het (Zeeuwse) dialect geschreven en maakt de leerlingen nieuwsgierig. Ben jij als leerkracht net zo nieuwsgierig? Trek dan maar gauw je overall en laarzen aan, want het is tijd om de handen uit de mouwen te steken en aan de slag te gaan met deze lessenserie!

Deze lessenserie bestaat in totaal uit 6 lessen, die aansluiten bij de kerndoelen van de WO-vakken. De lessen zijn individueel uitvoerbaar, maar vormt als serie één geheel. De lessen zijn in volgorde gezet. Deze volgorde dient aangehouden te worden om de meeste informatieoverdracht naar de leerlingen te ondersteunen.

In verschillende lessen is tevens gebruik gemaakt van vakintegratie. Dit betekent dat meerdere vakken naar boven komen. Zo komt o.a. Nederlands en rekenen ook aan bod.

Lessen:

Les 1: Verandering van landschappen

Les 2: Bodem gebruik vroeger en nu

Les 3: Voedselproductie in de landbouw en veeteelt in Zuid-Beveland

Les 4: Wat hebben bonen nodig om te groeien?

Les 5: Vergeten groeten, waarom zijn ze vergeten?

Les 6: Appelmoes maken

De benodigdheden staan per les in dit blauwe vak benoemd.

De werkvormen staan per les in het oranje vak benoemd.

Naar idee van tweedejaars Pabo studenten van de HZ:

Sabine Adriaanse
Mila Verdonk
Beau Elstgeest
Luca Beulens
Sem Eversdijk
Anne de Jong

Uitgewerkt door:

Sabine Adriaanse
Beau Elstgeest

 duur: 90 min. verdeeld over twee lessen

 Groep 6/7/8

Les 1: Verandering van landschappen

De leerlingen worden tijdens deze les meegenomen in de verandering van landschappen in hun eigen omgeving. Wat voor verschillende landschappen zijn er in de buurt? Waarom is er verandering in de landschappen? Hoe heeft dit impact gehad op de omgeving?

Lesdoel: Aan het einde van de les kunnen de leerlingen vertellen in eigen woorden wat de veranderingen en overeenkomsten zijn in hun landschap en waarom deze veranderingen hebben plaatsgevonden.

Kerdoelen: 2 (mondeling onderwijs) en 47 (ruimte).

- Chromebook
- Kaartjes met jaartal erop

Inleiding:

Hier gaan we het hebben over welke verschillende landschappen er in de omgeving Zuid-Beveland zijn. Waar je deze landschappen aan kan herkennen? Hoe komt het dat er winkels rondom de landschappen komen door de jaren heen?

Ook bespreek je kort met de leerlingen hoe je een kaart bestudeerd om de juiste informatie eruit te kunnen halen. Wat is een legenda en wat kan ik hier voor informatie uit halen?

Kern:

De leerlingen gaan hier zelf aan de slag. Ze gaan naar de website www.topotijdreis.nl en zoeken de kaart die bij hun jaartal hoort en de kaart van 2023. Als volgt zoomen ze in op hun woonplaats en gaan ze de volgende vragen proberen te beantwoorden:

- Hoeveel landschappen zie jij op de kaart bij de plaats en omgeving Nieuwdorp?
- Wat zijn de verschillen van landschappen van vroeger (jaartal) en nu?
- Wat zijn de overeenkomsten van landschappen van vroeger (jaartal) en nu?
- Wat verbouwden ze vroeger (jaartal) en nu?

De antwoorden en informatie op bovenstaande vragen moeten ze verwerken in een (digitale) poster. Hier mogen de leerlingen ook plaatjes toevoegen voor extra duidelijkheid.

Afsluiting:

De leerlingen gaan hun poster 'presenteren' met de werkvorm wandel-wissel uit. Voordat ze dit doen, bespreken ze kort wat de belangrijke informatie is om te vertellen en hoe zij dit gaan aanpakken. Na een kort overleg moment gaan de leerlingen aan de slag met presenteren. Laat de leerlingen een aantal keer presenteren.

Coöperatieve werkvormen

Duo's: de leerlingen gaan in tweetallen deze opdracht maken. De tweetallen worden gevormd door een kaartje te trekken waar een jaartal op staat. De leerlingen die hetzelfde jaartal hebben zitten bij elkaar.

Wandel-wissel uit: de leerlingen gaan in hun eigen tweetal de informatie die zij hebben gevonden 'presenteren' aan het andere tweetal. Hier vertellen ze de verschillen en overeenkomsten van het landschap en welk soort landschap dit is.

 duur: 45 min

 groep 6/7/8

Les 2: Bodem gebruik vroeger en nu

De leerlingen leren tijdens deze les over de verandering van het bodem gebruik in Zuid-Beveland en Zeeland. Wat zijn de oorzaken van het veranderende bodemgebruik? Wat zijn alle gevolgen ervan? En tot slot wat kunnen we in de toekomst er aan doen om te zorgen voor het behoud van deze kwaliteit?

Lesdoel: Aan het einde van de les weten de kinderen hoe het bodemgebruik is veranderd in de afgelopen jaren en wat er in de toekomst aan gedaan kan worden d.m.v. een bronnenonderzoek.

Kerdoelen: 51, 53 en 4

- schrijfwaren
- papier
- tekst over de watersnoodramp

Bodemgebruik vroeger en nu.

Inleiding:

In de inleiding van de les wordt er voorkennis geactiveerd. Dit doen we door de inzet van een woordenwolk. De leerlingen schrijven in de woordenwolk wat hun weten wat er groeit in de regio Zuid-Beveland. Nadat de kinderen dit gedaan hebben bespreken we dit kort even.

Kern:

Daarna wordt er gekeken hoe het komt dat deze producten hier groeien. De leerkracht legt uit dat dit komt door de watersnoodramp en door het verzilte land. Als laatste wordt er uitgelegd wat bronnen zijn, hoe je belangrijke stukjes uit een tekst haalt en wat oorzaken en gevolgen zijn. Hierna gaan de leerlingen zelf aan de slag met het lezen van de bronnen. Ze zoeken naar de oorzaken en gevolgen op in de tekst en schrijven dit op in hun vakje van de placemat. Als ze dit gedaan hebben, overleggen ze en kijken ze wat zij overeenkomend hadden.

Afsluiting:

Bespreek de placemats kort.

Coöperatieve werkvormen:

Om de voorkennis op te halen wordt er de werkvorm "woordenwolk" ingezet. Er worden met beurtstokjes koppels gemaakt die op een vel papier alle kennis die ze hebben over het onderwerp opschrijven en aan elkaar verbinden. De tweetallen worden gemaakt door het koppelen van de beurtstokjes, zo ontstaan er andere koppels dan dat de leerlingen zelf hadden gekozen en dit stimuleert de samenwerking met de gehele groep.

Er wordt ook een coöperatieve werkvorm (**placemat**) ingezet. Tijdens deze werkvorm schrijven de kinderen op wat ze weten in hun eigen vak. Hierna gaan ze samen overleggen en schrijven ze wat hun het belangrijkste vinden in het middelste vak.

Tijdens deze coöperatieve werkvorm wordt er op het GIPS-principe gelet: Gelijke deelname, Individuele aansprakelijkheid, Positieve wederzijdse afhankelijkheid en Simultane actie.

 duur: 60 min

 groep 5/6

Les 3: Voedselproductie in de landbouw en veeteelt in Zuid-Beveland

Deze aardrijkskundeles draait om het kennismaken met de voedselproductie in de directe omgeving van de leerlingen.

Aanbodsdoel: Kennismaken met voedselproductie in landbouw en veeteelt in de directe omgeving (bijv. kaasmakerij, eierboer, akkerbouw- of veeteeltbedrijf).

Lesdoel: Aan het einde van de les kunnen de leerlingen de controlevragen beantwoorden over welke soorten er in de landbouw en veeteelt in hun eigen omgeving bijdragen aan de voedselproductie aan de hand van de gegeven lesstof.

Kerdoel: 44 en 5

-Gekleurd papier
-schrijfwaren

Voedselproductie in de landbouw en veeteelt in de directe omgeving

Inleiding:

In de inleiding van deze les draait het om het activeren van de voorkennis.

Hierbij gaat de leerkracht eerst in op de ligging van de Zak van Zuid-Beveland, dit zou je kunnen laten zien door middel van de kaart van Zeeland. Ook gaat de leerkracht de soorten voedselproductie in de landbouw en veeteelt die er zijn. Wie heeft dit wel eens in de buurt gezien?

Kern:

Hier gaan we dieper in op de soorten voedselproductie in de landbouw en veeteelt in de Zak van Zuid-Beveland. Welke soort boerderijen, veeteeltbedrijven, kaasmakerijen etc. zijn er en wat produceren ze? Wie heeft dit wel eens in de buurt gezien? Aan de hand van deze informatie krijgen de leerlingen de opdracht om in tweetallen een menu te bedenken met de besproken voedselproducten uit de omgeving, wat kun je hiervan bakken of koken? Dit moet voldoen aan de succes criteria:

1. het is een schriftelijk menu
2. het menu bevat een hoofd en nagerecht
3. in de gerechten zitten voedselproducten uit de omgeving
4. beide leerlingen hebben evenveel input gegeven (GIPS)

Afsluiting:

Er worden klassikaal een aantal menu's bekeken en krijgen alle tweetallen achteraf een beoordeling, beide aan de hand van de succes criteria. Afsluitend worden er controlevragen door de leerkracht gesteld over de voedselproductie in de landbouw en veeteelt in de omgeving om het begrip van de leerlingen te controleren.

Coöperatieve werkvormen:

De **tweetallen** worden gemaakt door het koppelen van de beurtstokjes, zo ontstaan er andere koppels dan dat de leerlingen zelf hadden gekozen en dit stimuleert de samenwerking met de gehele groep.

Tijdens deze coöperatieve werkvorm let je als leerkracht op de volgende punten: GIPS

Gelijke deelname, Individuele aansprakelijkheid, Positieve wederzijdse afhankelijkheid en Simultane actie

2 lessen 40 min +
observatie tijd verspreid
over 3 weken

groep 5-6

Les 4: Wat hebben bonen nodig om te groeien?

De leerlingen laten bonen groeien in twee zakjes. De bonen uit het ene zakje krijgen normaal zonlicht en water. Voor de bonen uit het andere zakje mogen de leerlingen kiezen of ze de hoeveelheid zonlicht of de hoeveelheid water veranderen. Over de loop van 3 of meer weken observeren de leerlingen de planten en bedenken ze waarom bepaalde planten wel of niet goed groeien.

Lesdoel: Aan het einde van de les kunnen de leerlingen een experiment opzetten en uitvoeren.

Kerdoelen: 2, 33, 41

per groep leerlingen:

- 3 bonen
- plastic zakjes
- watten
- werkboekje
- liniaal

Het bonenexperiment – Wat hebben bonen nodig om te groeien?

Inleiding:

Begin met het uitleggen van het doel van de les en de leerdoelen. Bespreek de basisbegrippen zoals zaden, ontkieming en plantengroei. Toon een korte video of afbeeldingen van bonen die ontkiemen om hun nieuwsgierigheid te wekken. Vraag aan de leerlingen of zij zelf eten groeien in de tuin, of plekken waar dit in de buurt gebeurt. Vraag waarom planten hier in de buurt kunnen groeien. Vraag waar planten niet zouden kunnen groeien en waarom. Vraag waarom het goed kan zijn om lokaal je eten te halen. Laat de leerlingen dit in hun groepje bespreken middels denken-delen-uitwisselen. Toon de materialen en benodigdheden die gebruikt gaan worden: bonen, vochtige watten, plastic zakjes en water.

Kern:

Leg uit dat we bonen in vochtige watten gaan plaatsen en ze in plastic zakjes zullen stoppen. Bespreek hoe we de bonen gedurende een paar dagen gaan observeren en noteren wat er gebeurt. Vertel dat de leerlingen in groepen gaan werken en per groep twee zakjes bonen gaan observeren.

Laat de leerlingen in kleine groepen werken en de bonen in vochtige watten plaatsen. Help hen bij het verzegelen van de plastic zakjes. Laat de leerlingen voor het andere zakje bonen bepalen of ze willen observeren wat er gebeurt wanneer deze geen zonlicht, geen water of veel meer water krijgen.

Observatie:

Laat de leerlingen elke schooldag de bonen opmeten en de resultaten opschrijven op hun werkblad.

Afsluiting (15 minuten)

Laat de leerlingen na drie weken hun observaties delen middels de werkvorm wandel-wissel uit. Wat is er met de bonen gebeurd? Bespreek welke factoren mogelijk hebben bijgedragen aan de ontkieming van de bonen.

Coöperatieve werkvormen:

Wandel-wissel uit: de leerlingen 'presenteren' de informatie die zij hebben gevonden aan een ander.

denken-delen-uitwisselen:

Leerlingen denken eerst voor zichzelf over iets, delen het daarna met het groepje en wisselen uiteindelijk de informatie met heel de klas uit.

 duur: 45 min, in één les

 groep 7-8

Les 5: Vergeten groenten

De leerlingen gaan bij deze les aan de slag met vergeten groenten. Daarnaast zijn er ook twee soorten vergeten groenten aanwezig in de les. De leerlingen kijken bij deze groenten onder andere naar de vorm en smaak. Herkennen de leerlingen kenmerken van de groenten bij andere groenten die niet 'vergeten' zijn? Daarnaast wordt er gekeken naar de herkomst van de vergeten groenten.

Lesdoel: Aan het eind van de les kunnen de leerlingen in hun groepje vertellen waarom vergeten groenten zo genoemd worden

Kerdoelen: 52, 40 en 4

- Verschillende soorten vergeten groente
- PowerPoint presentatie met plaatjes (zie bijlage)

Inleiding:

Voor in de klas staan twee schaaltes met daarop 2 soorten vergeten groenten (gelinkt aan het huidige seizoen). Laat de leerlingen proeven van de vergeten groenten en vertel hierbij dat ze eerst voor zichzelf mogen bedenken wat hij/zij ervan vindt en wat ze denken dat het is. Daarna mogen ze het in hun groepje overleggen. Tot slot bespreek je de bevindingen klassikaal.

Kern:

Je legt uit dat wat de leerlingen hebben geproefd 'vergeten groenten' zijn. Vertel hoe vergeten groenten aan hun naam komen en daarmee ook waarom ze zogenaamd 'vergeten' zouden zijn. Vertel ook over de geschiedenis van de groenten, denk hierbij aan de vraag vanaf wanneer ze bestonden, door wie ze werden gegeten etc. Daarna laat je de leerlingen in hun groepje onderzoek doen naar de oorsprong van de namen van de twee vergeten groenten die je als leerkracht hebt meegenomen. Komen ze voort uit een andere taal of is het juist een samenstelling van woorden. Vertel als leerkracht ook nog waar er vergeten groenten geteeld wordt in de buurt en wat het verschil is tussen het kopen rechtstreeks bij de boer of in de supermarkt.

Afsluiting:

Je bespreekt de bevindingen van de verschillende groepjes klassikaal. Leerlingen kunnen elkaar aanvullen waar dat kan. Als afsluiting van de les maak je gebruik van zoek de valse. Laat de Leerlingen hierbij werken met stellingen over vergeten groenten. Ze moeten hierbij gebruik maken van de informatie die ze hebben opgeslagen tijdens de les. Ze mogen geen nieuwe informatie meer opzoeken op internet.

Loop langs de verschillende groepjes tijdens deze werkvorm om te horen welke informatie is blijven hangen en wat er vaak voorkomt. Zo kan je er een volgende les eventueel weer op inhaken.

Coöperatieve werkvormen:

Denken-delen-uitwisselen:

Leerlingen denken eerst voor zichzelf over iets, delen het daarna met het groepje en wisselen uiteindelijk de informatie met heel de klas uit.

Zoek de valse:

De leerlingen bedenken drie stellingen, hiervan zijn er twee waar en één niet waar. De eerste deelt zijn/haar stellingen en de rest van de groep gaat overleggen welke stelling de valse is. Is de gekozen stelling:

Goed → Degene die de stellingen heeft bedacht geeft een compliment omdat ze het goed hebben (welke valse is).

Fout → Degene die de stellingen heeft bedacht geeft zegt wat het goede antwoord moet zijn.

De volgende van het groepje is aan de beurt.

 duur: 100 min, in twee lessen

 groep 7-8

Les 6: Appelmoes maken

De Leerlingen gaan appels plukken bij hen uit de buurt. Deze gaan ze verwerken tot appelmoes. Tijdens deze les wordt er gebruik gemaakt van een werkblad (zie bijlage). Hierdoor wordt ook taal en rekenen geoefend. De leerlingen schillen/snijden en stampen de appels uiteindelijk tot appelmoes.

Lesdoel: Aan het eind van de les kunnen de leerlingen opschrijven welke onderdelen een appel allemaal heeft.

Kerdoelen: 40, 42, 11, 8 en 26

Voorafgaand aan de les:

Appels worden geplukt samen met de leerlingen in de buurt van de school.

Inleiding:

De leerlingen krijgen een werkblad, met hierop het recept, de ingrediënten en een aantal vragen. In het recept blijken allemaal spellingsfouten te zitten het is aan de leerlingen om deze eruit te halen en goed op te schrijven. Daarnaast zit er een opdracht in waar ze de werkwoorden en zelfstandig naamwoorden eruit moeten halen. De laatste opdracht is een verhoudingstabel, om de ingrediënten naar de goede hoeveelheid om te rekenen. Nadat de leerlingen voor zichzelf zijn bezig geweest bespreek je het werkblad met de leerlingen.

Kern:

Laat de leerlingen een filmpje zien over het maken van de appelmoes in een fabriek ([Hoe wordt appelmoes gemaakt? | Doen Ze Dat Zo? \(youtube.com\)](#)). Deel daarna de groepjes in. Elk kind heeft een taak. Er is iemand die de appel schilt, een ander snijdt de appel, weer een ander weegt/meet suiker en water af. De laatste controleert of alles goed gaat en helpt waar nodig. Mocht er een moment zijn dat iemand niks zit te doen, geef dan als leerkracht aan dat ze elkaar mogen helpen. Iedereen is wel verantwoordelijk voor zijn of haar eigen taak. Geef ze ook de opdracht door op te letten hoe de appel eruit ziet en wat voor onderdelen de appel heeft.

Let op met de pannen op het kookplaatje. Deze zijn warm. Als water warm wordt, verdampt het water. Als er dan geen deksel op de pan zit, zie je stoom. Als er wel een deksel op de pan zit, dan die je daar druppeltjes op (condensatie). Leg dit ook uit aan de leerlingen. Na het koken/stampen wordt de appelmoes eerlijk verdeeld over de potjes van de leerlingen.

(Een rookmelder kan afgaan door stoom. Indien er rookmelders in het gebouw hangen, is het aan te raden om buiten de appelmoes te maken)

Afsluiting:

Sluit de les gezamenlijk af in het lokaal, door te bespreken met de leerlingen wat goed ging en wat eventueel de volgende keer beter zou kunnen. Als laatste opdracht geef je de Leerlingen in de groepjes een post-it waar ze de onderdelen van de appel op moeten schrijven. Laat hierbij nummer één van het groepje één ding opschrijven, waarna nummer twee iets opschrijft etc.

- Werkbladen
- Digibord
- Kookplaatjes
- Dunschillers
- Puntenmesjes
- Aardappelstampers
- Pannetjes
- Schaaltjes
- Maatbeker
- Potjes voor de appelmoes
- Weegschaal
- Water
- Suiker
- Kaneel

Coöperatieve werkvorm:

Groepswerken:

De leerlingen gaan aan de slag in kleine groepjes. Binnen het groepje krijgt iedereen een eigen taak, zodat ook iedereen verantwoordelijk is voor het eindresultaat.

werkbblad appelmoes

Opdracht 1:

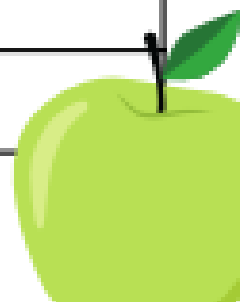
Juf/meester lag half te slapen toen hij het recept aan het voorbereiden was, hierdoor zijn er wat spelfouten ontstaan. Schrijf hieronder de woorden nog eens goed op.

Opdracht 2:

Er staan in een recept altijd veel verschillende soorten woorden in de zin bij opdracht 1. Schrijf de goede woorden uit het recept onder het goede kopje van de woordsoort. Zoek bij iedere categorie 4 woorden.

zelfstandig naamwoord	werkwoord

Opdracht 3:

Het recept is gemaakt voor 2 appels, maar in jouw groepje maak je de appelmoes met 6 appels, je moet hierdoor de ingrediënten aanpassen. Gelukkig is er een makkelijke manier om dit te doen, namelijk met een verhoudingstabel, schrijf maar mee:

aantal appels:	2	4	6
gram suiker:	20		

aantal appels:	2	10	20
ml water:	12,5		

Opdracht 4:

Klaar? In de buurt van ons dorp zijn er veel fruitteilers die onder andere appels en peren telen. Maar wat kan je nou eigenlijk met een appel? Hoeveel dingen kan jij opnoemen waar je appels in kan doen (eten)? LET OP! Je moet deze opdracht uit je hoofd doen.

